

Maurice Antony :

DE FOTOGRAAF DIE OOSTENDE MET LICHT BESCHREEF

24 jaar geleden stierf fotograaf Maurice Antony te Oostende, de stad die hij zo meesterlijk, van royaal mondain tot naturalistisch hard, wist te fixeren met een ontelbaar geduld en grandioze ambachtelijke vakbekwaamheid. Zowel de kwaliteit van de foto's, de technische afwerking als de blik achter de camera verraden een tomeloze begeestering, eigen aan de pure kunstenaar.

Het voorziene gesprek met de gezusters Antony over hun vader drijft ons al vlug naar de albums en catalogi. Het werd dus letterlijk een (inter)view, een kijk op het werk van 'papa': een uniek 'beeldverhaal' waarbij woorden alleen maar afbouwen, zo 'sprekend' is het fotomateriaal.

Wie was die dichter van het licht, die goochelaar met de gevoelige plaat, die meester van de sfeerscheping, die kleine, letwat voorovergebogen man die de realiteit van alle dag tot kunst wist te kaderen en zo een bevoorrecht kronieker van zijn tijd werd.

Van hulze ult

Maurice Antony werd op 9 juni 1883 te Ieper geboren. Mev. Gaby Antony: „Mijn grootouders hadden daar een fotowinkel... Mijn vader leerde dus stiel thuis en na zijn collegejaren volgde hij nog de cursus grafische scheikunde aan de kunstakademie”.

De ouders van Maurice, zijn moeder was Marie-Léontine Permeke, tante van kunstschilder Constant Permeke, hielden het bijna exclusief bij portretfotografie in de eigen studio. Pas als de zonen Maurice, en de twee jaar jongere Robert, zich in de ouderlijke zaak engageren speelt men meer en meer op verplaatsing: er werden foto's genomen bij de mensen thuis, op huwelijksfeesten... De schuchtere start van het latere free-lance reportagewerk voor kranten en tijdschriften tot ver over de grenzen heen. Ook het historisch gebouwenpatrimonium van zijn vaderstad boeide Antony fotografisch en dat jeugdwerk zou na de verwoestingen van de 1ste wereldoorlog van onschatbare waarde zijn voor restaurateurs en stedebouwkundigen.

Tijdens de wereldbrand neemt de familie de wijk naar Frankrijk waar vader Honoré, ziek geworden, in 1919 sterft. Tijdens de oorlog zelf

komt Maurice verschillende keren naar zijn zwaar geteisterde stad op bezoek en zijn reportagewerk als 'oorlogsreporter' haalt, over dubbele pagina's uitgesmeerd, de toenmalige wereldbladen: „L'Illustration, Daily Mail, Daily Mirror, The Graphic...”. 200 van die foto's evoceren de oorlogsellende tijdens een tentoonstelling in 1916 in het Petit Palais op de Champs Elysées te Parijs.

Met de tram

In 1919 dus, keert de familie weer naar België. Ieper was total loss, een spookstad the-day-after en na een zwerftocht via Gent en Brugge nestelen de twee broers zich samen met hun moeder 'voorlopig' in de Euphrasine Beernaertstraat, 18 in Oostende met in het achterhoofd de idee ooit naar Ieper terug te keren als de stad was heropgebouwd. Dat was trouwens ook de reden waarom Antony geregeld zijn vaderstad bezocht in 1919 en daar de ruïnes fotografeerde. Nu zijn dat unieke documenten van een stad die in die jaren uit zijn eigen asse herrijst.

In Oostende valt het studiowerk volledig weg want de na-oorlogse stad tovert voor de fotograaf een gedroomd decor voor zijn fotosalari's: geregelde pleisterplaats van de koninklijke familie, de Beau Monde op de Wellingtonrenbaan en bij de kursaalevenementen, de kwijnende glamour van de Belle Epoque-gevels, de hard labourende vissers rond vismijn en kaai, de steeds wisselende noordzee... en bovenal het schepend, alles vibrerend licht. Naast neef Constant Permeke ontmoet hij er ook geregeld James Ensor en Leon Spilliaert. Daarnaast blijft er het reportagewerk tussen De Panne en Knokke voor de lokale en internationale bladen. Gaby Antony: „Onze vader heeft nooit zelf een auto gehad, alle verplaatsingen deed hij ofwel te voet ofwel met de tram”.

1940: de wereld wordt voor de tweede keer bedrogen. Het gezin, inmiddels met 3 dochters uitgebreid, (het oudste zontje stierf kort na de geboorte) vertrekt naar Londen waarna Maurice zich als veelgevraagd gelegenheidsreporter in Stoke-on-Trent vestigt en zijn reportages o.a. kwijt kan aan Belgische bladen die in Londen werden uitgegeven. 6 jaar later komt het gezin de plas weer over en de nu al 63-jarige

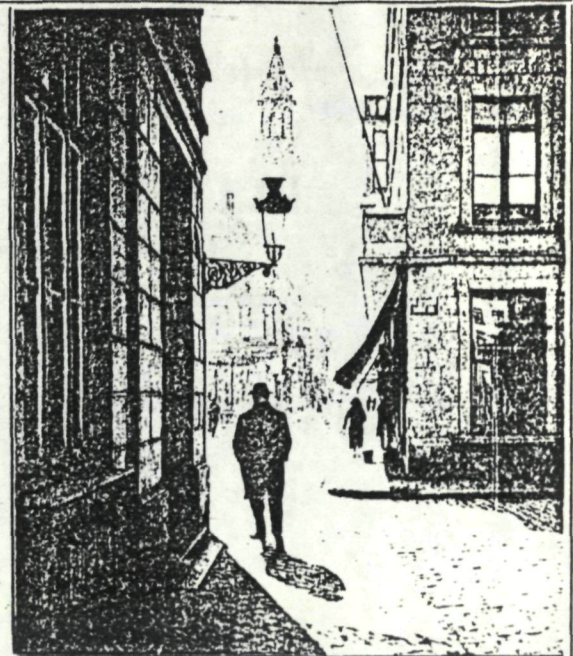
Antony, weet met bewonderenswaardige energie opnieuw van AF te beginnen. In 1951 wordt hij gevierd als ouderdomsdeken van de Persklub van de Kust met een ontvangst op het stadhuis en in 1958, hij is er dan 75, wordt een televisieprogramma aan hem gewijd.

Op 21 juni, 11 dagen na zijn tachtigste verjaardag, sterft Maurice Antony. Tot 6 maand voor zijn dood bleef hij nog professioneel actief. Juffrouw Antony: „Tot de laatste dag dat hij zelf bleef werken zei hij ons nog: Ik ben nog altijd even geboeid bij de ontwikkeling van mijn foto's als betrof het mijn eerste. Hij bleef eenvoudigweg gefascineerd door hetgeen hij zag”. Elise Antony: „Papa had een immens geduld, hij kon wachten, soms weken lang, tot hij de juiste beeldcompositie vond en de gepaste lichtinval. Hij streefde echt de perfectie na”.

Formidabel

Als wij peilen naar de 'vader' achter driepikkel en lens antwoorden de zusters, na een bijna devote stille, unaniem: „Hij was formidabel, echt waar, een goede man”. En na een mijmerend moment, tegen elkaar: „waar is de tijd hé!” Gaby Antony: „Mijn vader leefde in een tijd waarin de man nog niet meehielp in het gezin. Hij kon zich dus totaal toeleggen op zijn werk. Ik kan mij bv. niet herinneren dat hij ooit één bord heeft afgewassen. Klassiek was ook dat hij tijdens de maaltijden af en toe van tafel weg liep naar zijn 'chambre noire' om het ontwikkelingsproces verder te kunnen zetten”. Thérèse Antony: „Het gebeurde ook meer dan eens dat vader niet thuis was bij de maaltijden en voor belangrijke reportages of evenementen moest hij er ook af en toe 's nachts op uit. Meer dan eens hoorden wij hem dan ook zeggen dat een metselaar of een bediende die 's avonds thuis kwam, gedaan had met werken, maar dat een fotograaf dan nog moest beginnen met de ontwikkeling van zijn foto's. Hoewel hij voor geen geld ter wereld zijn beroep had willen missen hé”.

Elise: „Vader en moeder waren allebei klein van gestalte en vader liep dan ook nog wat voorover gebogen, dat kwam waarschijnlijk omdat hij in de beginperiode echt gebukt liep onder de zware foto-apparatuur inklusief driepikkel”.

Antony „beschreef” zijn stad met licht. Een niet-geësceneer straatatleerle. Een man stapt richting groentemarkt. Op de achtergrond de toren van het, tijdens de tweede wereldoorlog vernielde stadhuis, op het Wapenplein.

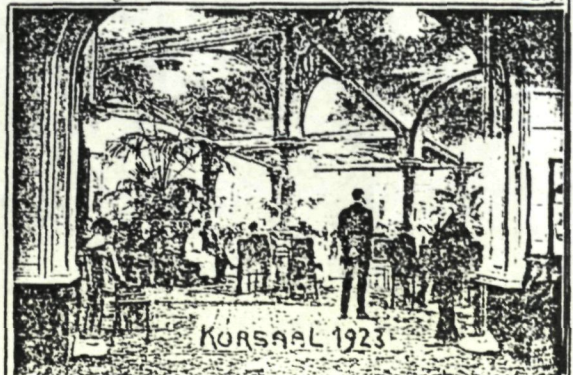
Wie is dat ?

Gaby Antony: „Papa werd, als persfotograaf overal gezien. Hij was gekend door iedereen, maar hijzelf kende natuurlijk niet iedereen. Als de mensen hem dan groetten, kon hij zich dan lopen afvragen: tja, wie is dat nu weer? En da's begrijpelijk als je als fotograaf bv. een bruloftvierende familie vereeuwigd heeft iedereen minuten lang de fotograaf aan het werk gezien maar de fotograaf zelf is te druk bezig met zijn werk om op dat moment bewust gezichten te memoriseren”.

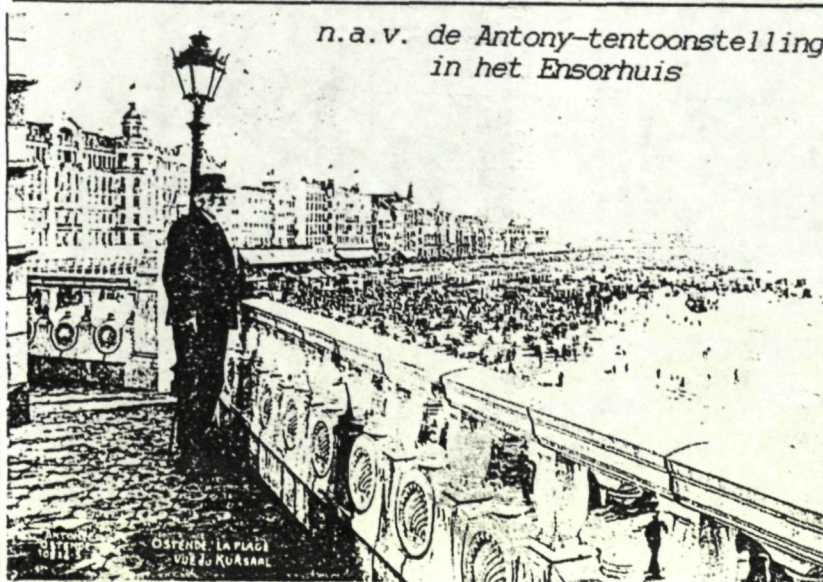
De fototheek van Maurice Antony is immens en bevat -naast de artistieke waarde- een schat aan documentair en illustratief sociale en historische informatie. Vader Antony legde zelf zijn klassificatiesysteem aan waar de dochters nu nog altijd uit putten: iedere keer wordt het een ontdekkingstocht in een gefixeerd verleden en bij familietafereltes bloeit soms weer een stukje vergeten jeugtherinnering op. Gaby: „Zoals nu ook weer voor de retrospectieve te Ieper waar documenten aan het licht zijn gekomen die nog niemand gezien heeft”.

Juffrouw Gaby Antony die haar vader vroeger ook al hielp in de donkere kamer, bereddert nog altijd het kopiëren van de oorspronkelijke afdrucken. Tientallen buiten- en binnenlandse catalogi, kunstboeken, kranten en tijdschriften weten nu nog het werk van de 'meester' te waarderen... Zo heeft men zich bij de rekonstruktie van de Ieperse hal en belfort voor bepaalde details gebaseerd op foto's die mijn vader in de jaren voor W.O.I. geschoten heeft van dit gebouw”.

(Marc Loy)

Het mondaine leven tijdens de kursaalfestiviteiten in de zomer van 1923.

James Ensor op het bordes van het oude kursaal in 1926.